

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра історії Східної Європи

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор
проф. Ю. В. Холін

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Російські міста у XVI – на початку XX ст.

(назва навчальної дисципліни)

6.020302 історія
спеціальність (напря́м) _____
історичний
факультет _____

2016/2017 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету
(інституту, центру)

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Кушнар'ов С. С., к. і. н, доц.

Програму схвалено на засіданні кафедри
Історії Східної Європи

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

проф. Духопельников В. М.
В. о. завідувача кафедри _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
історичного

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

доц. Тумаков О. І.
Голова методичної комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Російські міста у XVI – на початку XX ст.» складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

6.020302 історія

спеціальності (напряму) _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Міста відігравали ключову роль у історії Російської держави XVIII – напочатку XX ст. Являючи собою економічні, культурні, наукові та політичні осередки російські міста стали центром багатьох перетворень у внутрішньому житті країни. Санкт-Петербург та Москва у цей період стали одними із світових політичних центрів, в той час як більшість інших міст зберегало свій традиційний уклад. Вивчення цього феномену, а також дослідження історії розвитку малих міст Росії у XVIII – початку XX ст. та його населення дозволить студенту більш об'єктивно відчувати політичні та соціальні процеси, які протікали у Росії протягом зазначеного періоду.

Мета дисципліни – висвітлити історію виникнення та розвитку міст та міського населення у Росії у XVIII – напочатку XX ст.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Завдання дисципліни полягає в тому, щоб після завершення вивчення програмного матеріалу студенти повинні знати та уміти наступне:

- основні віхи розвитку міст у Давній Русі – Московській державі – Російській імперії;
- вміли розрізняти основні архітектурні стилі російських міст XVIII – початку XX ст.;

- історію заснування та розвитку найбільших російських міст – Москви та Санкт-Петербургу;
- знали основні реформи місцевого самоврядування у зазначений період;
- вміли дати історичну характеристику основних російських міст;
- мали навички та історико-архітектурної характеристики великих та малих міст;
- володіли знаннями з еволюції міського населення Росії у XVIII – початку XX ст.

1.3. Кількість кредитів

2 кредити

1.4. Загальна кількість годин

72 години

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-й
Семестр	
6-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
40 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ до спецкурсу. Теорії виникнення міста.

Еволюція поняття «місто». Типи міст. Основні теорії виникнення міста. Місто та його роль у державі.

Тема 2. Розвиток міст у давньоруський та удільний періоди

Виникнення перших давньоруських міст. Київ. Новгород. Суздаль. Володимир. Ростов. Міське населення у Давній Русі: склад та еволюція. Занепад міст за доби монголо-татарського нашествия. Розвиток міст у удільний період.

Тема 3. Розвиток міст у Московській державі. Міське населення XV-XVII ст.

Російські міста після ліквідації монголо-татарського ярма. Великі міста Росії XV-XVII ст. Підвищення Москви. Міське населення Росії XV-XVII ст. Виникнення перших міст у Сибіру. Архангельск – морські ворота Московської держави.

Тема 4. Російські міста у першій половині XVIII ст. «Петровське» місто.

Реформа міст та міського самоуправління за Петра Великого. Будівництво Санкт-Петербургу. Образ «петровського» міста: нове життя російських міст. Нові міста. Нове міське населення першої половини XVIII ст. Розвиток російських міст за наступників Петра I.

Тема 5. Російські міста у добу Просвітленого Абсолютизму

Російські міста за царювання Катерини II. Реформи міського самоврядування. Міське населення у другій половині XVIII ст. Культура російських міст XVIII ст.

Тема 6. Розвиток міст у Росії у першій половині XIX ст.

Розвиток російського міста у першій половині XIX ст. Санкт-Петербург. Москва. Виникнення нових міст. Міста Росії у період війни 1812 року. Положення та склад міського населення за царювання Олександра I та Миколи I.

Тема 7. Російські міста у другій половині XIX ст.

Російські міста у «ліберальні часи». Реформа міського самоврядування 1864 року. Процес укрупнення міст. Культура російських міст XIX ст.

Тема 8. Розвиток російських міст наприкінці XIX – напочатку XX ст.

На закаті Імперії: розвиток російських міст наприкінці XIX – напочатку XX ст. Вплив Першої Світової війни на розвиток російських міст. Міське самоврядування на початку XX ст.: на шляху до демократії. Міське населення напередодні Лютневої революції 1917 року.

3. Структура навчальної дисципліни

№	Назва теми	Лекції	Самостійна робота	Всього
1.	Вступ до спецкурсу. Теорії виникнення міста.	4	4	8
2.	Розвиток міст у давньоруський та удільний періоди	4	4	8
3.	Розвиток міст у Московській державі. Міське населення XV-XVII ст.	4	4	8
4.	Російські міста у першій	4	4	8

	половині XVIII ст. «Петровське» місто.			
5.	Російські міста у добу Просвітленого Абсолютизму	4	6	10
6.	Розвиток міст у Росії у першій половині XIX ст.	4	6	10
7.	Російські міста у другій половині XIX ст.	4	6	10
8.	Розвиток російських міст наприкінці XIX – напочатку XX ст.	4	6	10
	Всього	32	40	72

5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Опис розвитку окремих російських міст та соціальних процесів у них у XVIII-XIX ст. (реферат).

6. Методи навчання

Лекція, застосування комп'ютерних технологій.

7. Методи контролю

Контрольна робота, реферат.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий семестровий контроль (іспит)	Сума
Контрольна робота 1				Контрольна робота 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
5	5	5	5	5	5	5	5	60	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90-100	A	відмінно
80-89	B	добре
70-79	C	добре
60-69	D	задовільно
50-59	E	задовільно
1-49	FX	незадовільно

9. Методичне забезпечення

Комп'ютер, мульти-медійний проектор

10. Теми рефератів

Новгород: від давньоруського центру до провінційного міста.

Заснування Москви.

Московський Кремль: історія крізь віки.

Заснування та будівництво Санкт-Петербургу.

Петроград початку XX ст.

Міські реформи другої половини XIX ст.

Сибірські міста.

Міста російсько-українського пограниччя.

Малі міста Росії.

11. Рекомендована література

Обов'язкова:

Алферова Г.В. Русские города XVI-XVII веков. – М., 1989.

Город и деревня в Европейской России: сто лет перемен: Монографический сборник. – М., 2001.

Духопельников В.М. История России XII–XVIII ст.: Учебное пособие для вузов. – Х., 2004.

Зеленов Л. А. Социология города: Учебное пособие для вузов. – М., 2000.

Додаткова:

Древнерусские города. Справочник-путеводитель. – М., 2002

Забелин И.Е. История города Москвы. – М., 1905.

История и культура древнерусского города (Сб. статей). – М., 1989.

Казань XVI-XVII-XVIII столетий: Очерк. П. Дульский. – Казань, 1943.

Куза А.В. Малые города Древней Руси. – К., 1989

Мироненко С. В. Самодержавие и реформы // Политическая борьба в России в начале XIX века. – М., 1989.

Россия первой половины XIX в. глазами иностранцев. – Л., 1991.

Питання до іспиту

1. Мета та завдання спецкурсу.
2. Соціальна роль міста.
3. Еволюція поняття «місто» та основні типи міст.
4. Теорії виникнення міста. Місто та його роль у державі.
5. Перші давньоруські міста.
6. Рання історія Києва, Новгорода та Суздалю. Порівняйте розвиток цих міст.
7. Характеристика міського населення у Давній Русі. Його склад та еволюція.
8. Руські міста у боротьбі із монголо-татарським нашествям.
9. Занепад міст за доби монголо-татарського нашествия.
10. Руські міста у удільний період.
11. Російські міста після ліквідації монголо-татарського ярма.
12. Великі міста Росії XV-XVII ст.
13. Підвищення Москви. Будівництво московського Кремля.
14. Міське населення Росії XV-XVII ст.
15. Виникнення перших міст у Сибіру.
16. Реформа міст та міського самоуправління за Петра Великого.
17. Будівництво та рання історія Санкт-Петербургу.
18. Образ «петровського» міста: нове життя російських міст.
19. Міське населення Росії першої половини XVIII ст.
20. Російські міста за царювання Катерини II.
21. Реформи міського самоврядування за Катерини II.
22. Міське населення у другій половині XVIII ст.
23. Культура російських міст XVIII ст.
24. Розвиток російського міста у першій половині XIX ст.
25. Міста Росії у період війни 1812 року.

26. Положення та склад міського населення за царювання Олександра I та Миколи I.
27. Російські міста у «ліберальні часи» та їх роль як промислових центрів.
28. Реформа міського самоврядування 1864 року.
29. Процес укрупнення міст другої половини XIX ст.
30. Основні риси розвитку російських міст наприкінці XIX – на початку XX ст.
31. Перша Світова війна та розвиток російських міст.
32. Міське самоврядування на початку XX ст.: на шляху до демократії.